

Tuumaenergeetika Eestis – elluviimine ja geoloogia

Marti Jeltsov | Fermi Energia AS | 21.05.2026 | Tallinn
Mäekonverents „Regulatsioonide ristteel – Eesti maavarade konkurentsivõime“

Jahutustornid

Madalaktiivsete jäätmete hoidla

Ladu, töökoda

Jaotla

Kontor, koolituskeskus

Energiaplokk I

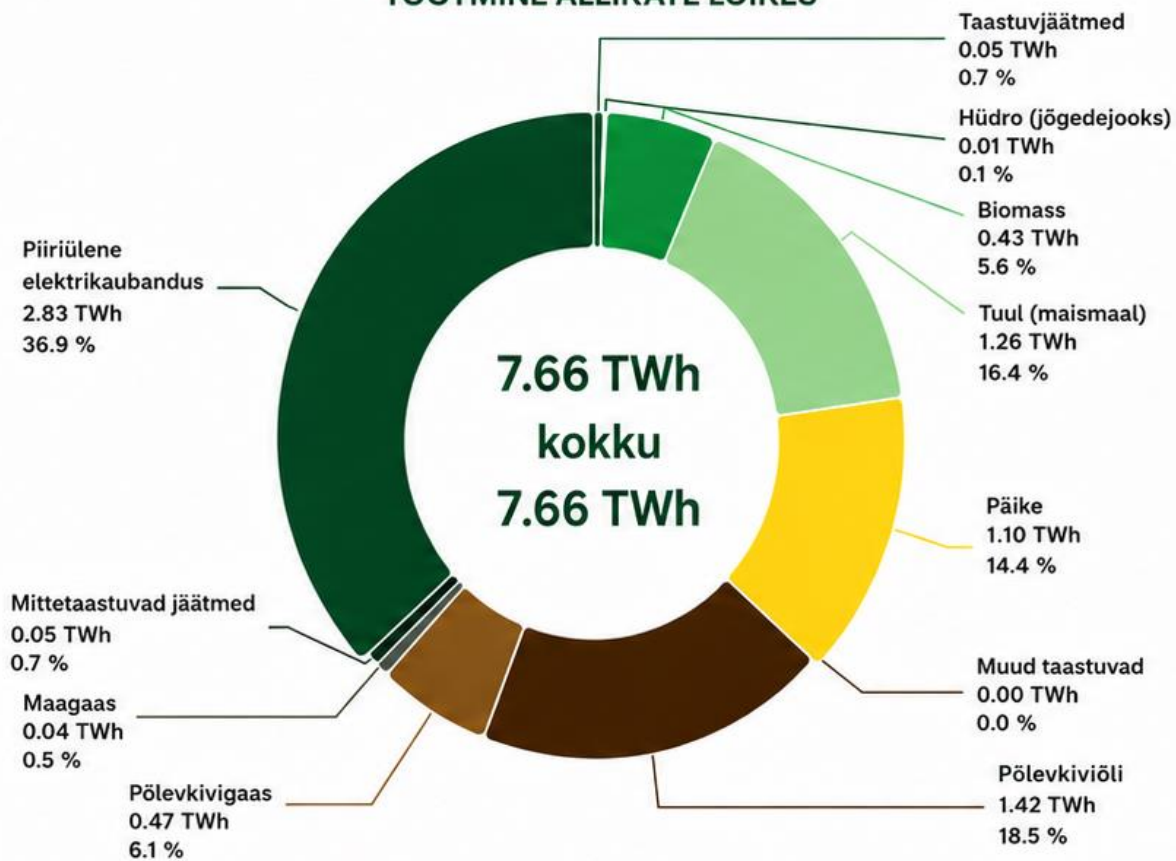
Energiaplokk II

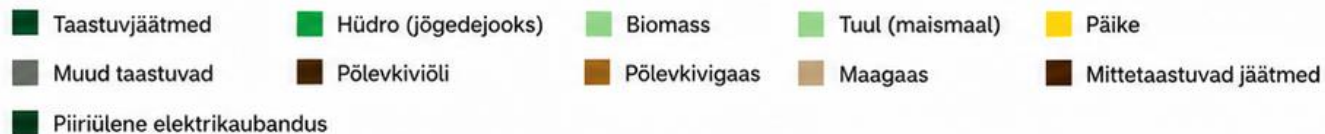
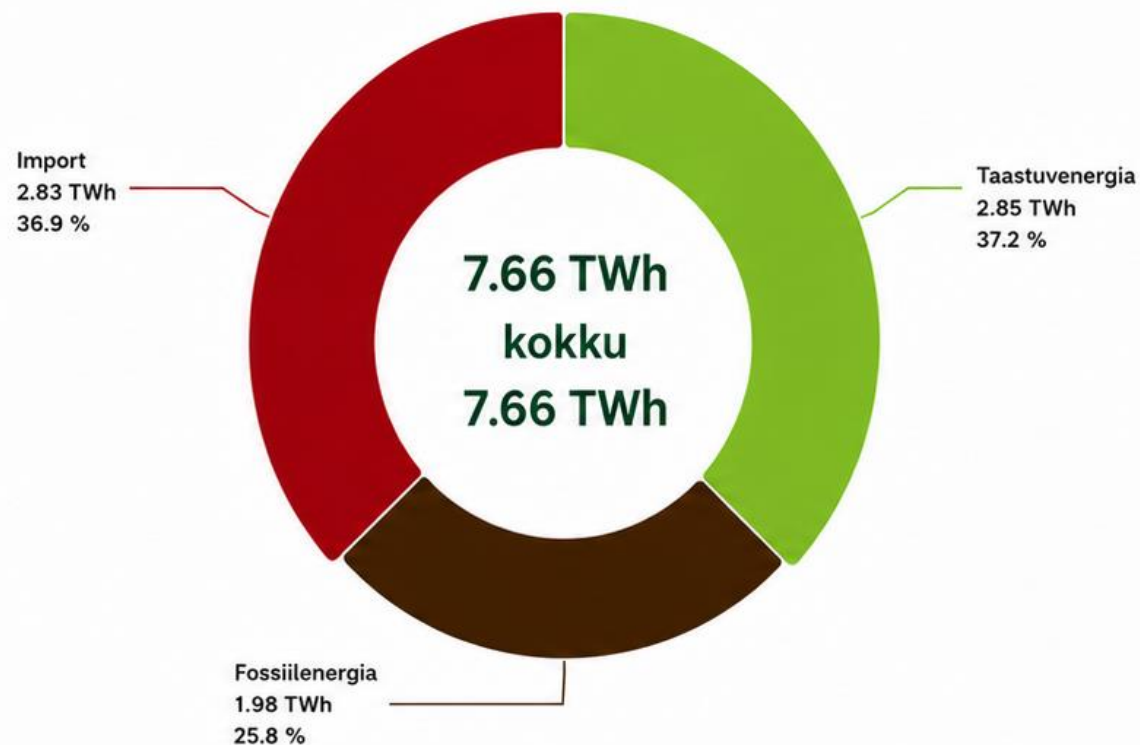
Eesti avaliku netoelektri tootmine 2025. aastal

Algandmed: ENTSO-E

TOOTMINE ALLIKATE LÕIKES

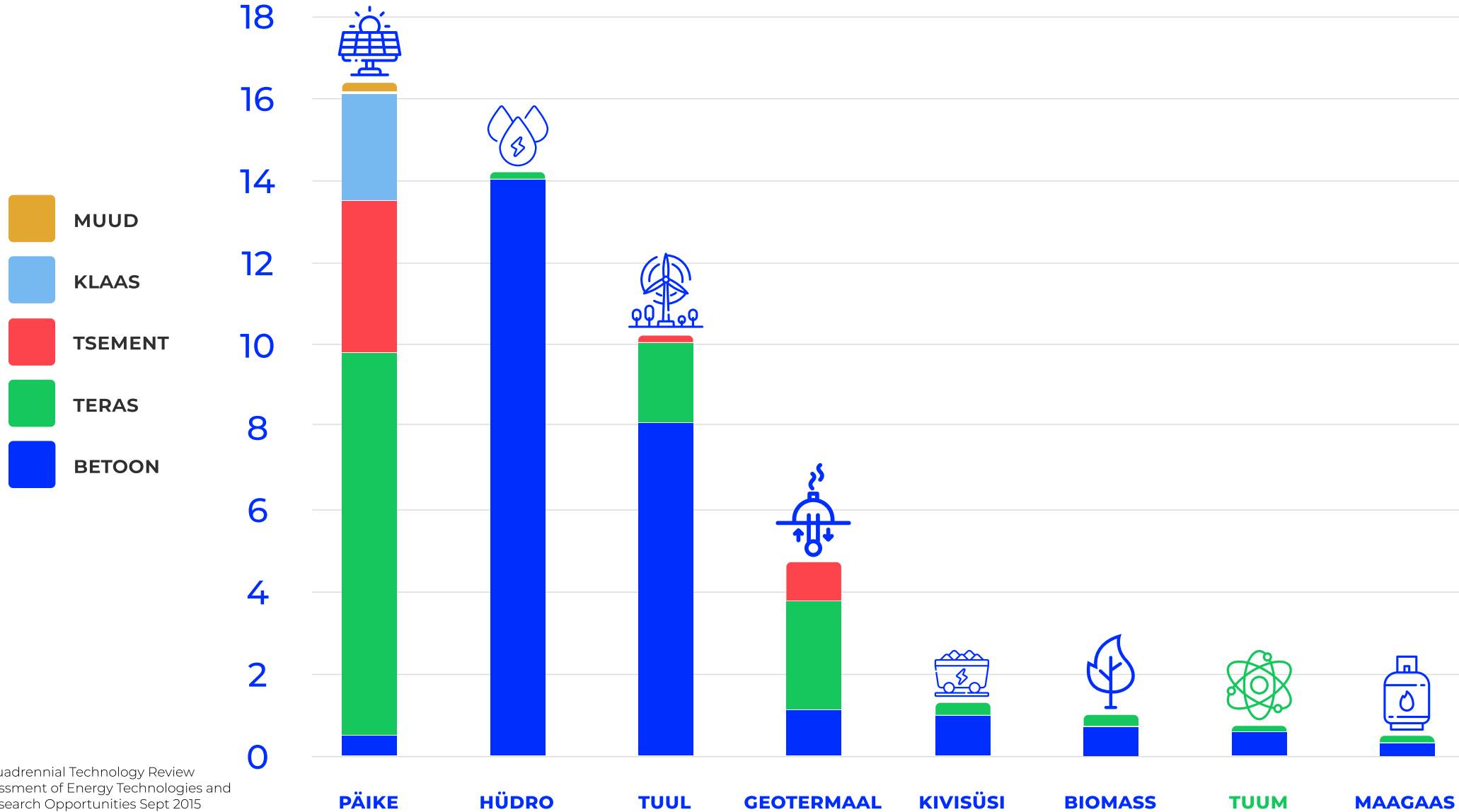

TOOTMINE PÄRITOLU LÕIKES

MATERJALIDE VAJADUS

1000 tonni / TWh

Majanduslikult ja tehniliselt on ebareaalne nii 100% kui ka 70% taastuvenergia kui juba 35% juures räägitakse pankrotivaradest ja toimub võimsuste piiramine, mis on tasuvam.

INTERVJUU | Karm seis tuulikutega. Eesti Energia tuuleparke praegu ei ehita, vaid ostab neid pankrotipesadest (202)

— Täiendatud Eesti elektritööstuse ettevõtjate liidu kommentaariga

Tanel Raig
tanel.raig@arileht.ee

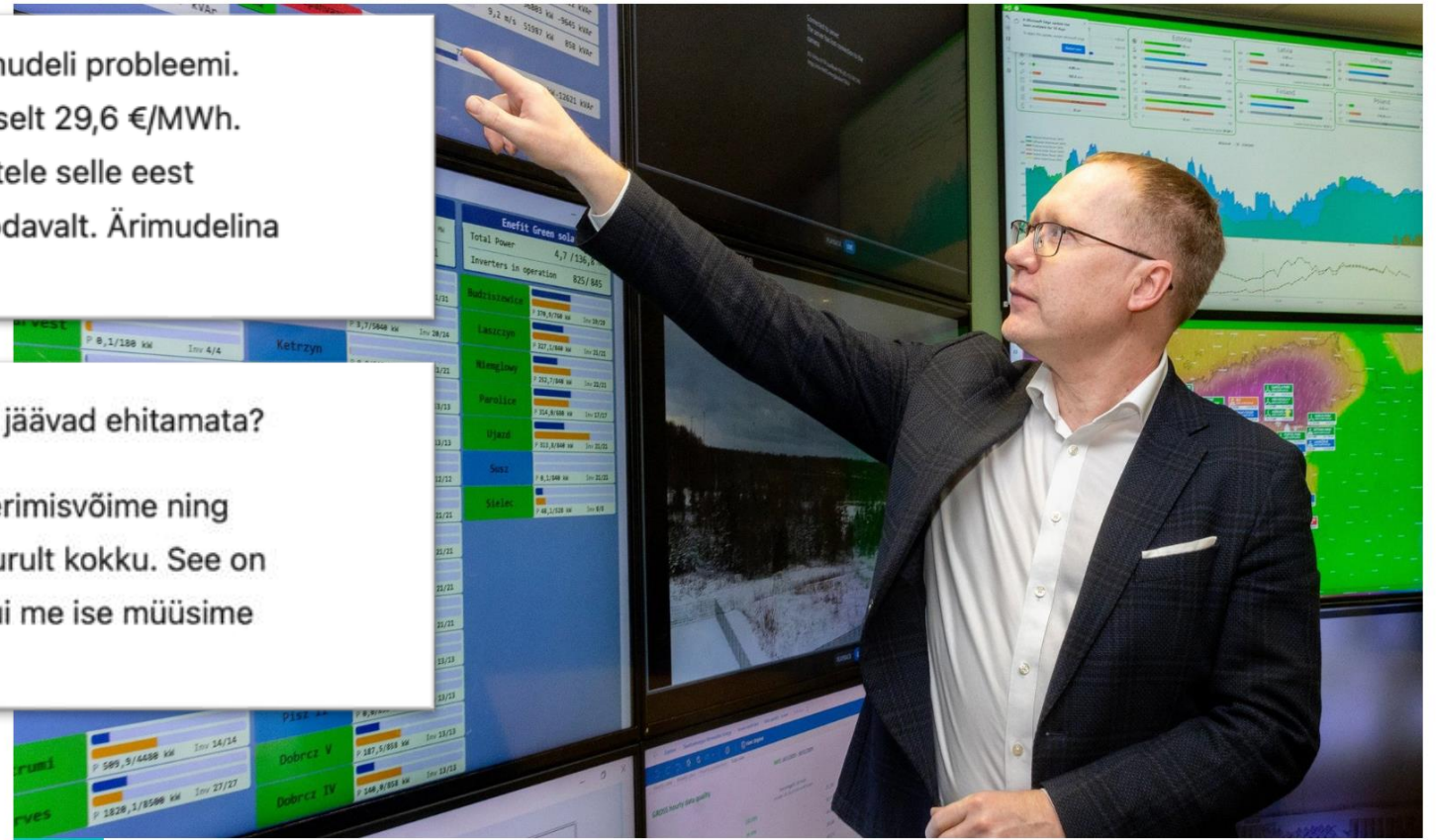

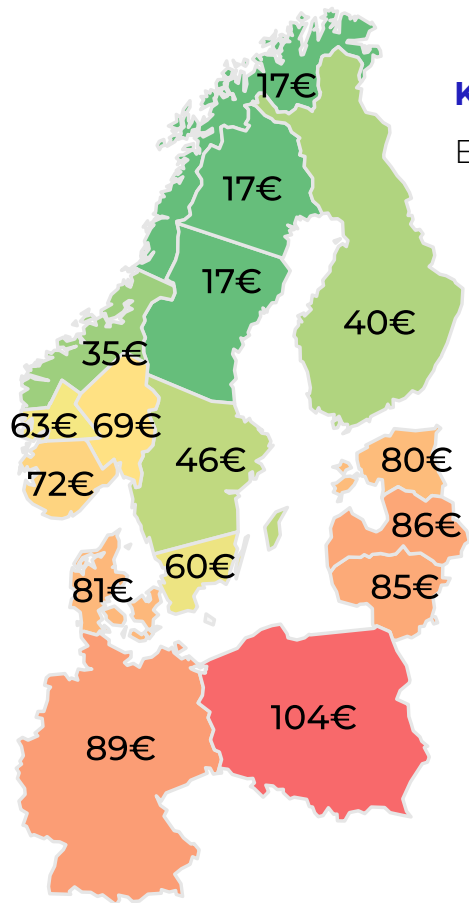
Toimetas: Aare Reivart
aare.reivart@epl.ee

Ma toon ühe näite, mis illustreerib Eesti energeetika ärimudeli probleemi. 2025. aastal eksportisime 98 000 MWh hinnaga keskmiselt 29,6 €/MWh. Sisse ostame ligi 43% tarbimisest, aga maksame naabritele selle eest keskmiselt 90 €/MWh. Ehk me ostame kallilt ja müüme odavalt. Ärimudelina on see Eesti energeetika vaates täiesti negatiivne.

Mida see teie strateegias muudab, kas uued tuulepargid jäävad ehitamata?

Kui väga karmilt öelda, siis me taastame praegu investeerimisvõime ning seejärel ostame pankrotistunud tuule- ja päikeseparke turult kokku. See on meie strateegia. Miks peaksime hakkama ise ehitama, kui me ise müüsimme Soomes oma pargi alla omahinna?

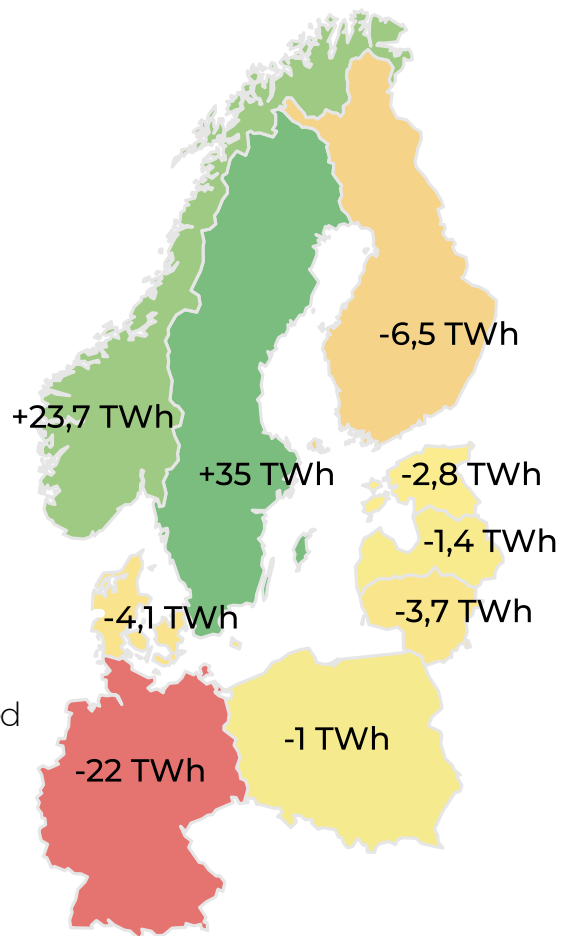

Keskised elektri spot-turu hinnad 2025. aastal

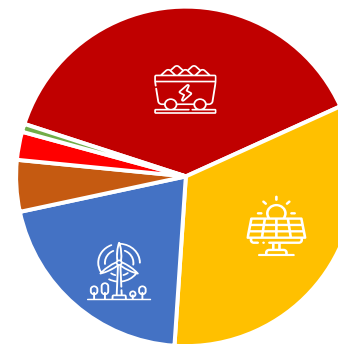
EUR/MWh

Piiriülene elektrikaubandus 2025. aastal

TWh-des: positiivsed väärtused (rohelised) tähendavad eksporti, negatiivsed väärtused (punased) importi.

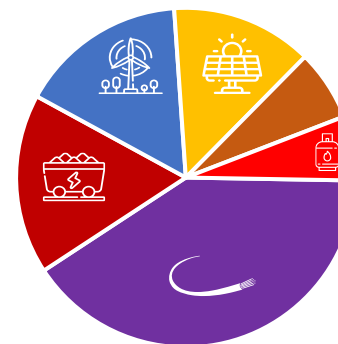

Eesti koguvõimsus 2025. aastal (3375 MW)

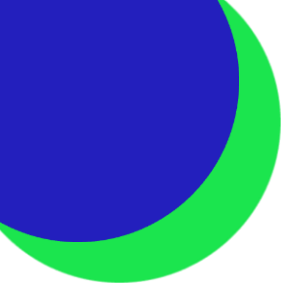

- põlevkivi (1300 MW)
- PV (1117 MW)
- tuul (700 MW)
- biomass (167 MW)
- gaasijaamad (91 MW)
- patareid (26 MW)

Eesti kogutoodang 2025. aastal (8,1 TWh)

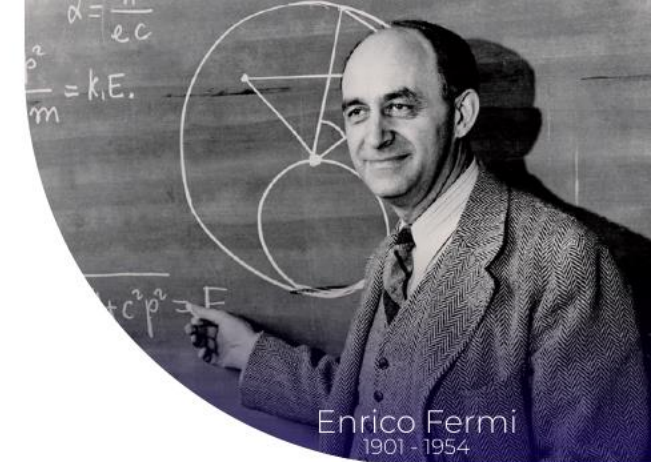
- import (3,3 TWh)
- põlevkivi (1,4 TWh)
- tuul (1,3 TWh)
- PV (1,1 TWh)
- biomass (0,55 TWh)
- gaasijaamad (0,5 TWh)

Kuidas? - Projekt

FERMI.

ASUTAJAD

Sandor Liive M.B.A.
nõukogu esimees

Kaspar Kööp Ph.D
ohutusjuht

Kalev Kall mets Ph.D
juhatuse esimees

Merja Pukari Ph.D
kütusetsükli juht

Henri Ormus M.Sc.
juhatuse liige, HR

Mait Müntel Ph.D
nõukogu liige

Marti Jeltsov Ph.D
juhatuse liige, tehnoloogiajuht

MEESKOND

 Andrei Goronovski M.Sc.
tuumainsener

 Liis Krigul
kogukonnasuhete juht

 Andres Ingerman
loovjuht

 Mihkel Loide
teavitusjuht

 Anu Koppel M.Sc.
tarneahela juht

 Peter Treialt
finantsjuht

 Diana Revjako M.Sc.
juhatuse liige, planeering

 Urmas Voit
müügijuht

PARTNERID

AKTSIONÄRID

Asutajad
62 %

Eesti ettevõtjad
20%

Muu
18%

Kaasatud kapital: **8,9 mln. €**
2019-2025

RAHVUSVAHELINE LAIENEMINE

40% Orange Hills Energy B.V. (Netherlands)

50% Fermi Deutsche Industriekraft (Germany)

NÕUKOGU

Sandor Liive
nõukogu esimees

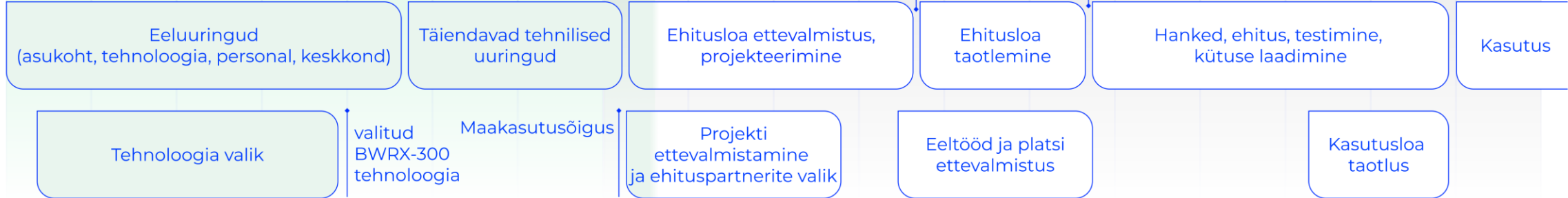
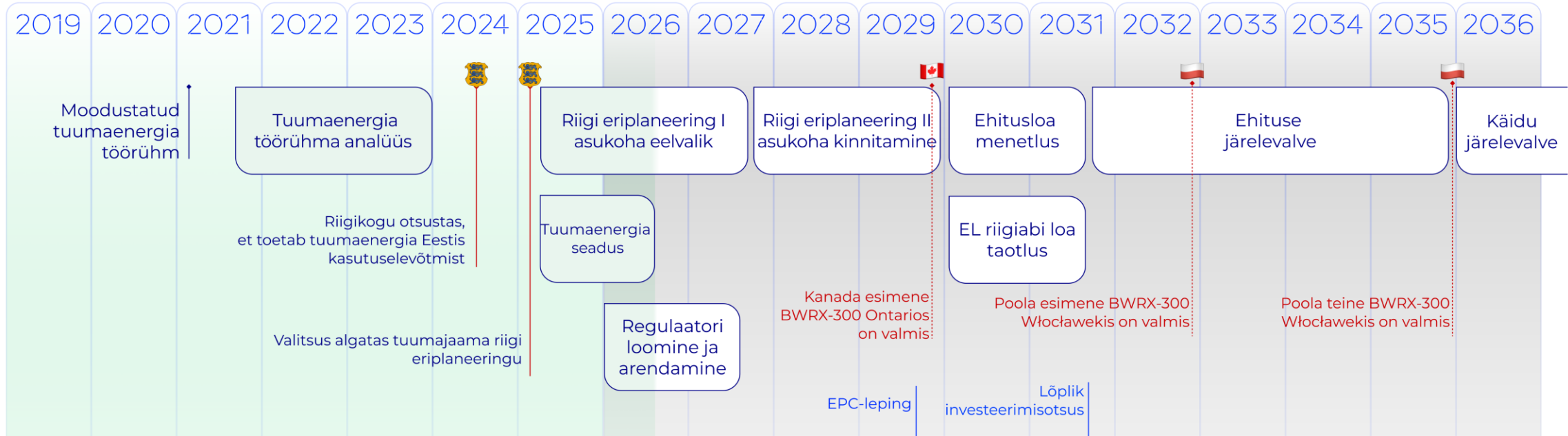
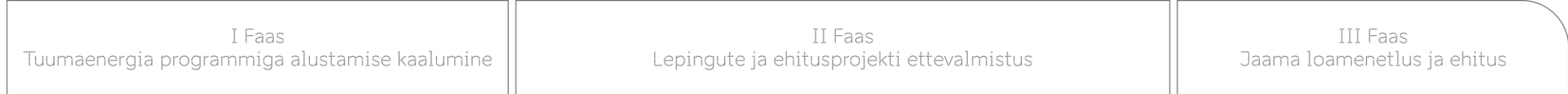
Ando Leppiman
nõukogu liige

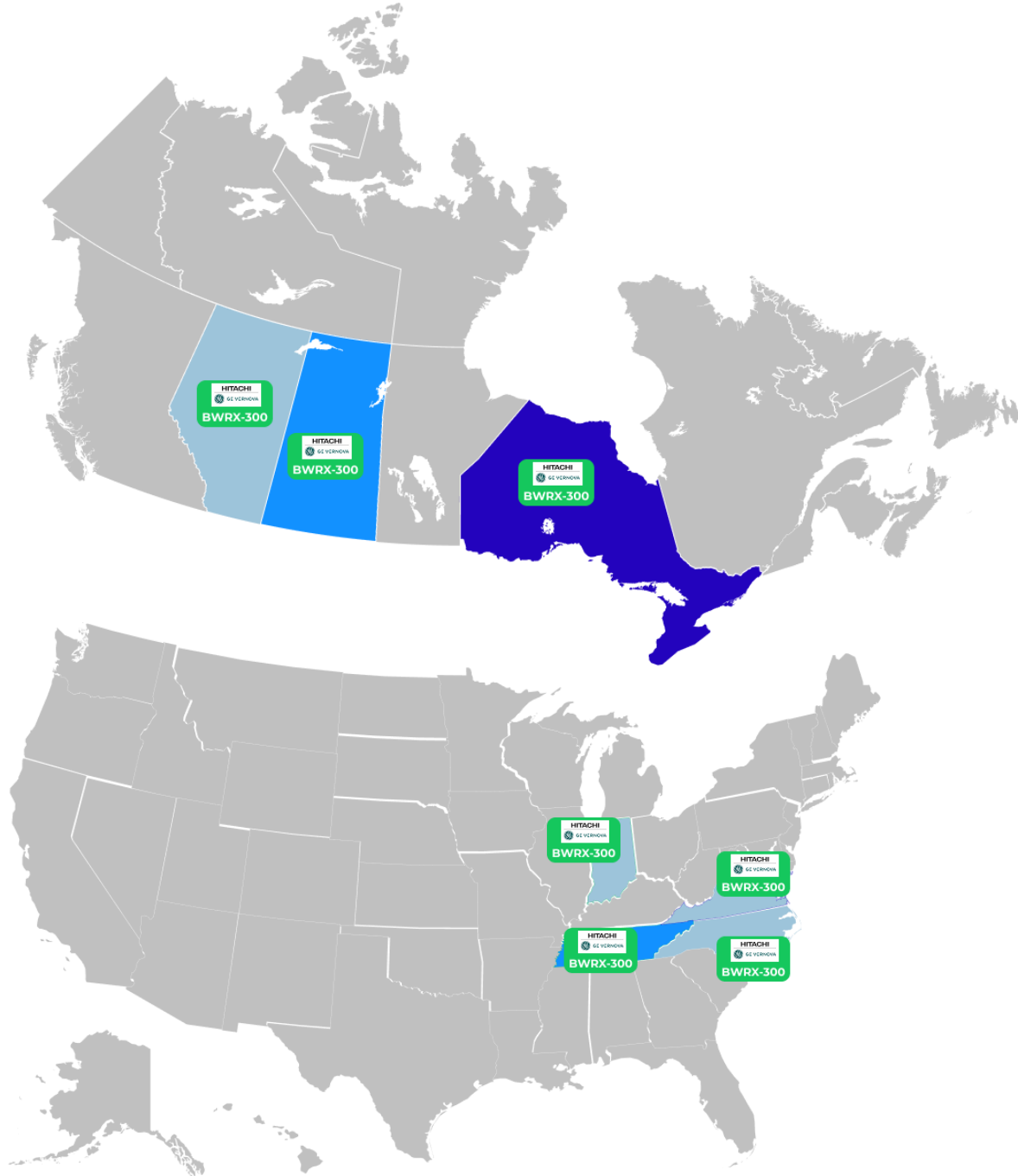
Mait Müntel Ph.D.
nõukogu liige

Daniel Nordgren
nõukogu liige (Vattenfall)

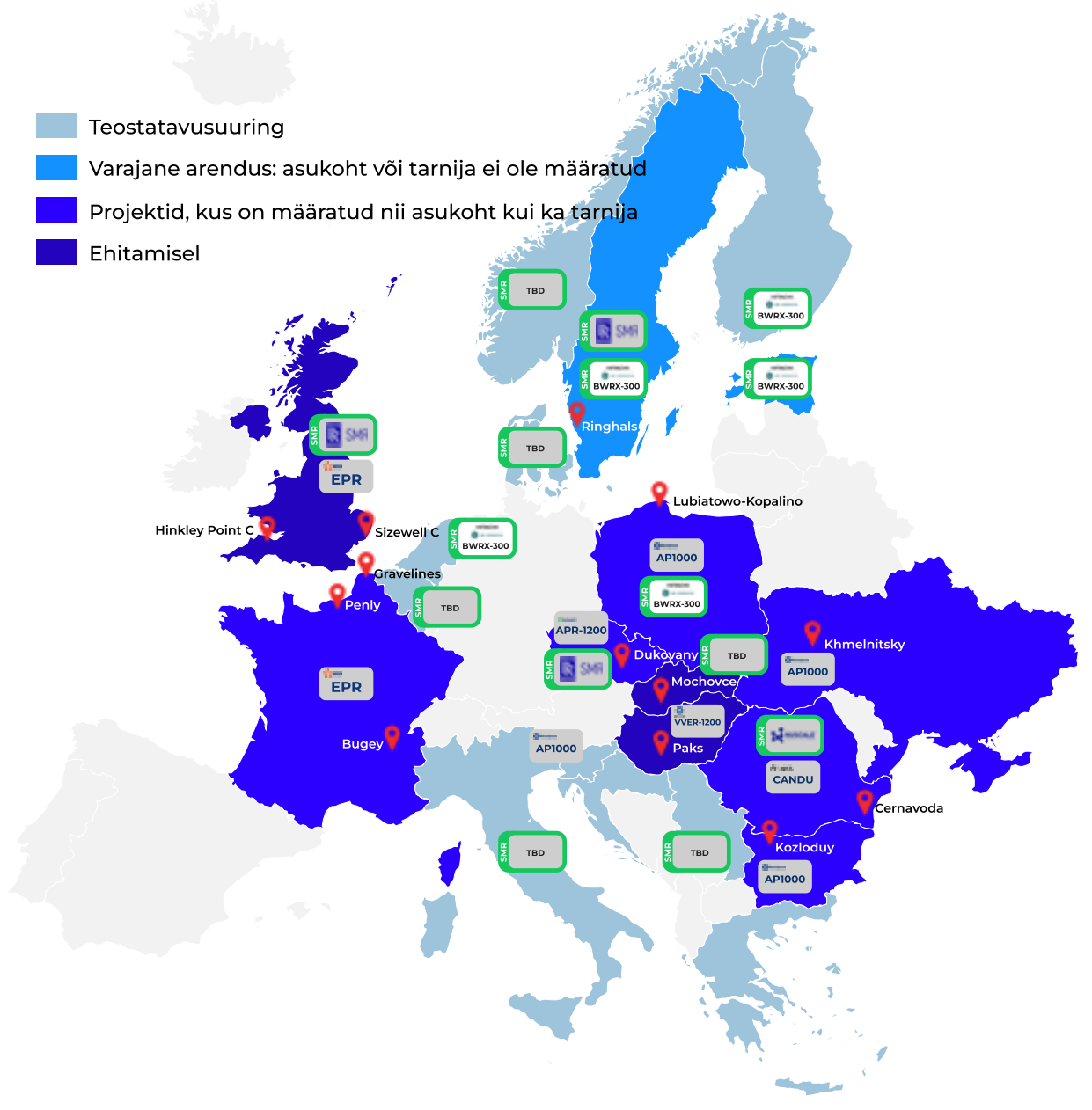

Ajajoon

- Teostatavusuuring
- Varajane arendus: asukoht või tarnija ei ole määratud
- Projektid, kus on määratud nii asukoht kui ka tarnija
- Ehitamisel

BWRX- 300 ehitus Kanadas

Väikereaktor BWRX-300 rajamise partnerid

Ehitajaks 2025 valitud Samsung CT

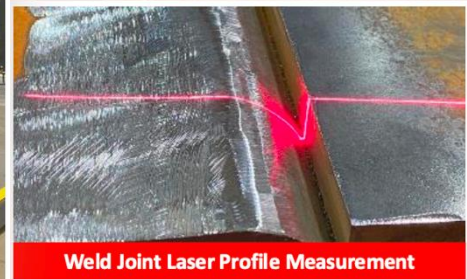
Opereerimisvalmiduse teenust pakub Kanada OPG

Tihe koostöö Vattenfalliga kütuse hankimisel,
väljaõppel ja loamenetluses

Weld Process Development

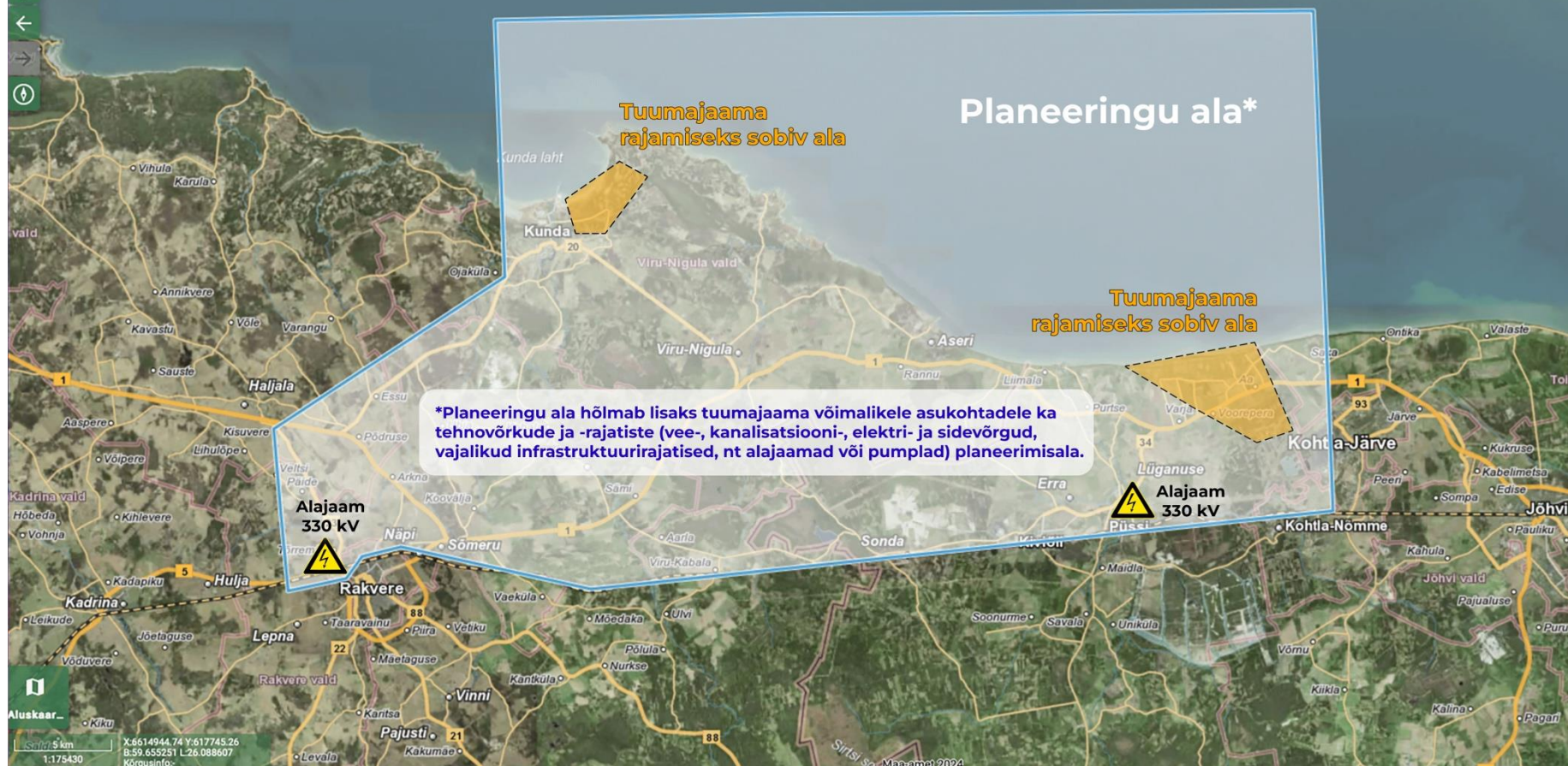

Weld Joint Laser Profile Measurement

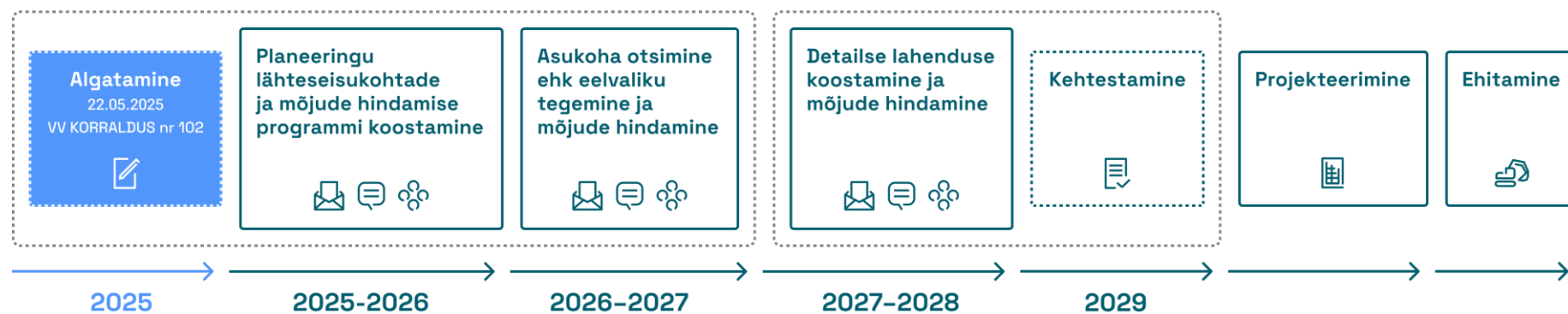
Kuidas? - Asukoht

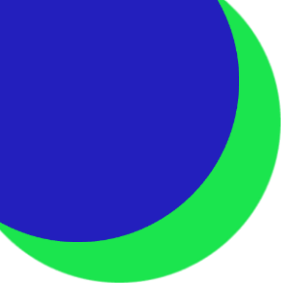
Riigi eriplaneeringu ala ettepanek

I etapp

II etapp

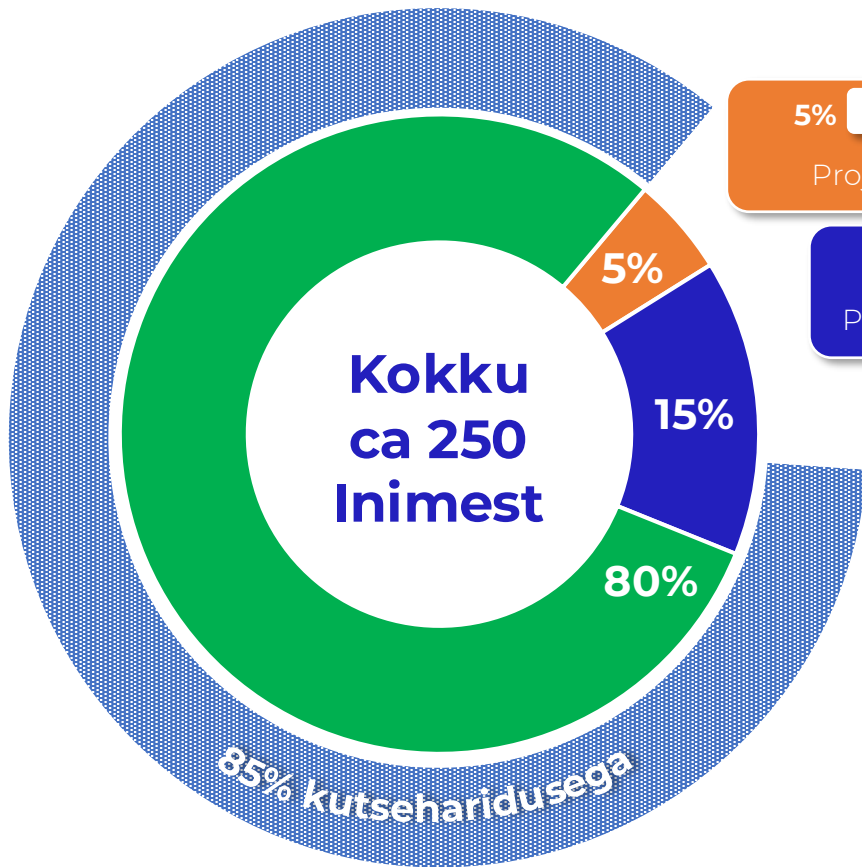

Kuidas? - Inimesed

Kahe reaktoriga jaama töötajad

5% Tuumaala tippspetsialistid

Projekteerimis- ja ohutuseksperdid

15% Tuumaala spetsialistid

Protsessiinsenerid, käidu- ja järelvalvetöötajad

80% Tuumaalase teadlikkusega, kuid tuumaenergeetika taustata töötajad

mehhaanikud, soojusinsenerid, automaatikud

Ümberõppeprogramm

Koostöös TalTech Virumaa Kolledži ja KSU-ga

(Rootsi tuumajaamade töötajate koolitaja) värbame põlevkivitööstusest vajalikke spetsialiste:

mehhaanikuid, soojusinsenerid, elektrikuid, automaatikuid, keemikuid ning muud hooldus- ja tehnilist personali.

Palkamisel **eelistame kohalikke inimesi** maksimaalselt kahekordset Eesti keskmist palka

Leibkondade kaudu mõjutab see hinnanguliselt 520–780 inimest.

+ Lisaks tehnilisele personalile on jaamas ka palju **konventsionaalseid töökohti** näiteks turvamehed, kokad, koristajad jne.

+ Jaama enda töötajatele tekib piirkonda **kaudseid töökohti** näiteks seadmete hooldus, tervishoid, haridus, kaubandus, toitlustus, majutus, ehitus, transport ja muud teenindussektori ametikohad.

Fermi Energia stipendium

fermi.ee/stipendium

Doktorant **Rainer Kelk**

Haridus: Föderaalne Tehnoloogiainstituut Lausanne'is ja Zürichi Tehnikakõrgkool, tuumaenergeetika.

Praktika: Radioaktiivsete jäätmete lõppladustamise planeerimine Šveitsis (Nagra).

Töökoht: Paul Scherreri Instituut, masinõppe rakendamine tuumaõnnetuste analüüsis.

MSc. **Elise Poom**

Haridus: Kuninglik Tehnoloogiainstituut (KTH), tuumaenergeetika.

Praktika: Tuumajäätmete haldamine Itaalias

Töökoht: Westinghouse Electric Sweden, tuumainsener

Carmen Tamm

Haridus: Kuninglik Tehnoloogiainstituut (KTH), tuumaenergeetika.

MSc. **Mihkel Aavik**

Haridus: Paris-Saclay Ülikool ja Kataloonia Polütehniline Ülikool, tuumaenergeetika.

Praktika: Väikereaktorite raskete avariide simulatsioonid

Töökoht: Edvance (EDF kontsern), EPRI200 reaktori elektrisüsteemide projekteerija

MSc. **Hendrik Vija**

Haridus: Kuninglik Tehnoloogiainstituut (KTH), tuumaenergeetika.

Eliise Tuulemäe

Haridus: Kuninglik Tehnoloogiainstituut (KTH), tuumaenergeetika.

MSc. **Ayrtton Hüüs**

Haridus: Kuninglik Tehnoloogiainstituut (KTH), tuumaenergeetika.

Töökoht: Kliimaministeerium, nõunik

Sanna Kruusmaa

Haridus: Uppsala Ülikool, säästva energia ja keerukate süsteemide füüsika.

Ida Pinte

Haridus: Uppsala Ülikool, säästva energia ja keerukate süsteemide füüsika.

2025. aasta kohtumiste kokkuvõte (kokku on need toimunud 6a)

23

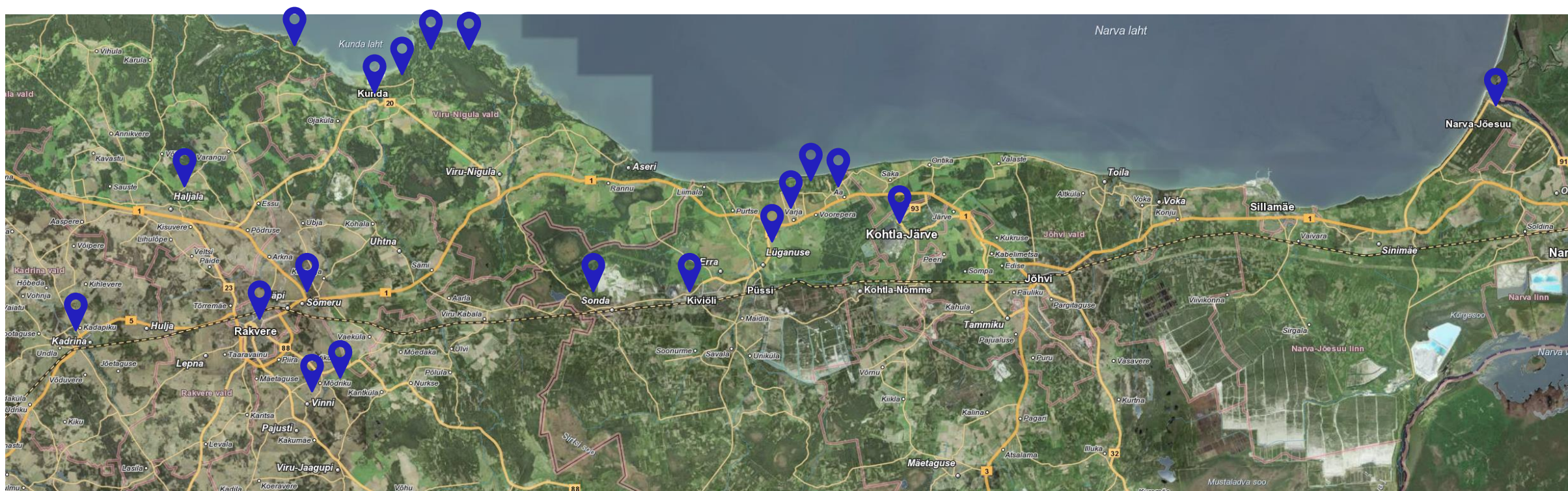
kohtumist

277

osalejat

19

asukohta

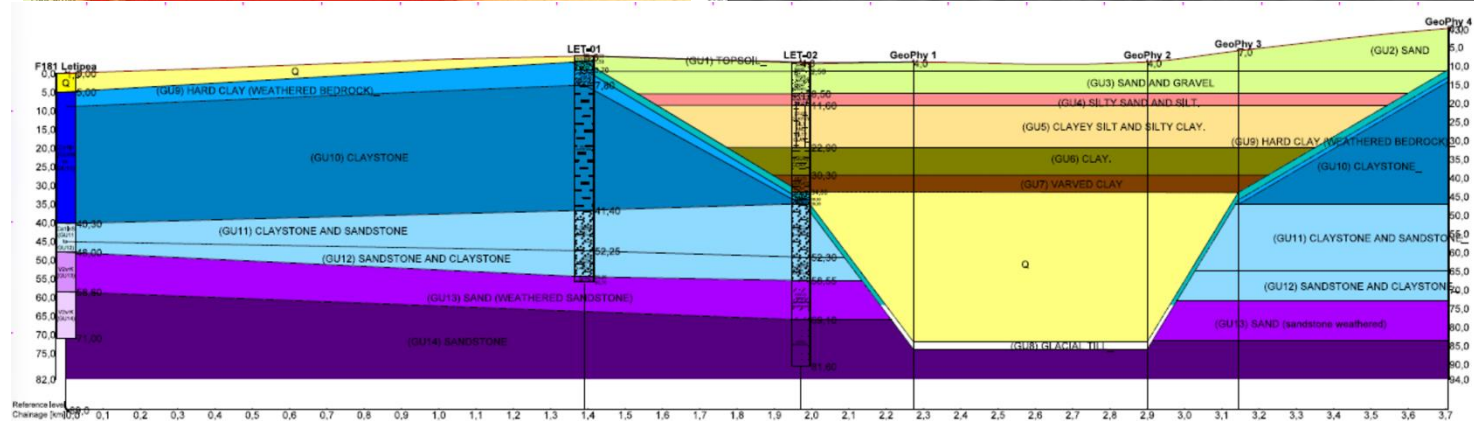
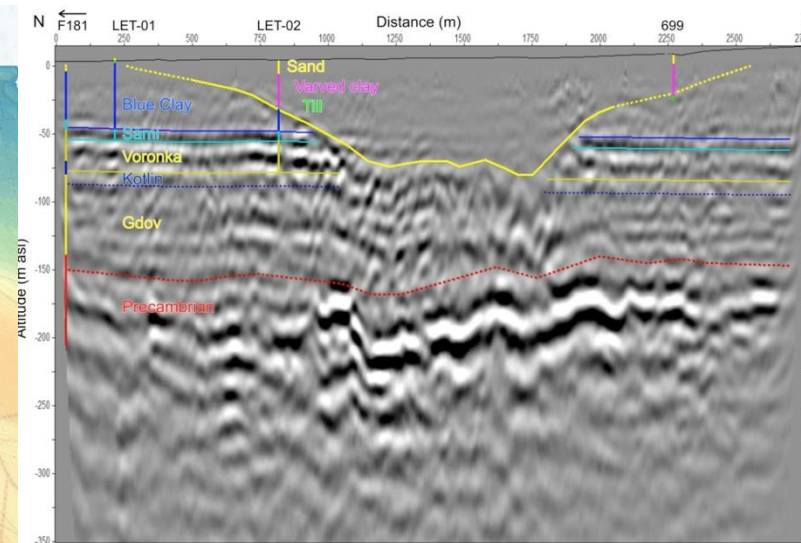
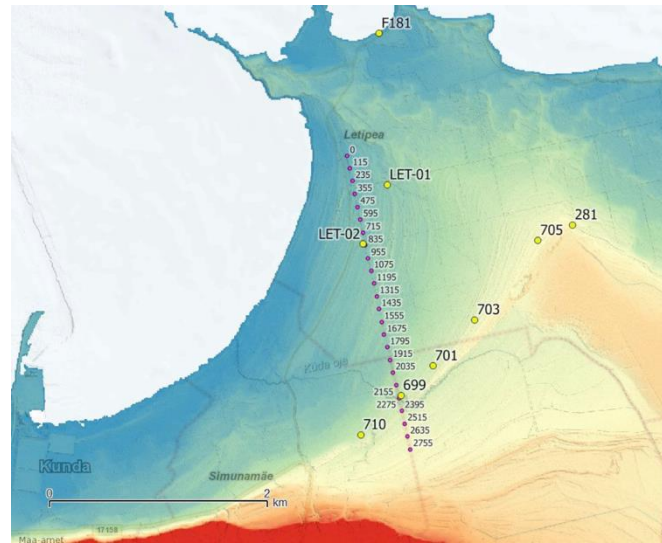
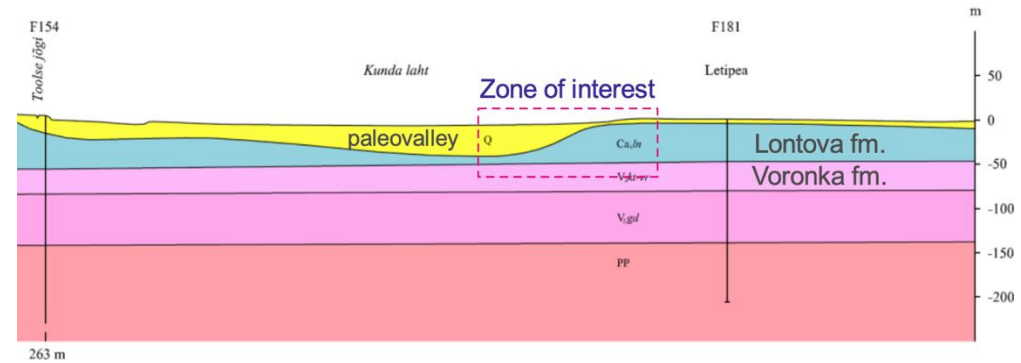
Asukohad: Lontova, Varja, Moldova, Haljala, Mahu, Kadrina, Kiviõli, Lüganduse, Letipea, Kunda, AA, Kohtla-Järve, Sonda, Karepa, Sõmeru, Vinni, Narva-Jõesuu, Rakvere, Mödriku

Kuidas? - Geoloogia

Letipea geoloogia

- Uuringu eesmärgiks oli välja selgitada, kas Letipea ala võiks sobida BWRX-300 reaktori vundamendi ehituseks. Arvestades sealjuures mattunud Mahu orgu ja täpsustada selle morfoloogiat.
- Teostaja: Inseneribüroo Steiger
- Ehitusgeoloogiline eeluuring:
 - Geofüüsikalised uuringud
 - Puurtööd ja välitööd
 - Labor, andmete analüüs ja aruandlus
- Kaasatud partnerid:
 - Tartu Ülikool
 - IPT Projektijuhtimine
 - Tractebel Engineering

Geoloogia jaama võimalikes asukohtades

Kunda - Madala

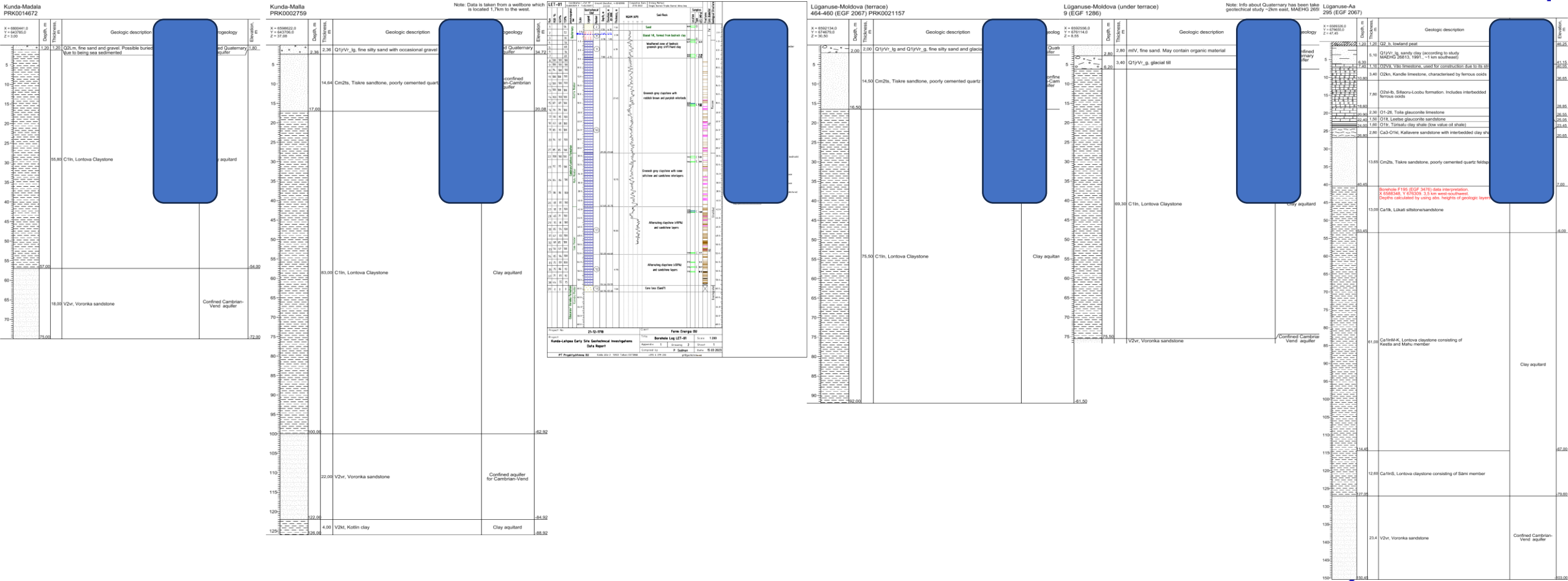
Kunda - Malla

Kunda - Letipea

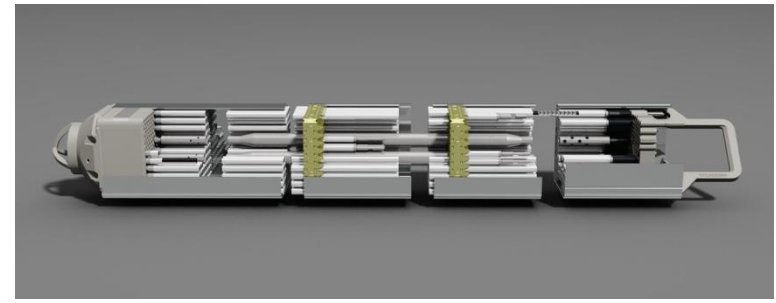
Lüganuse - Moldova

Lüganuse - Moldova

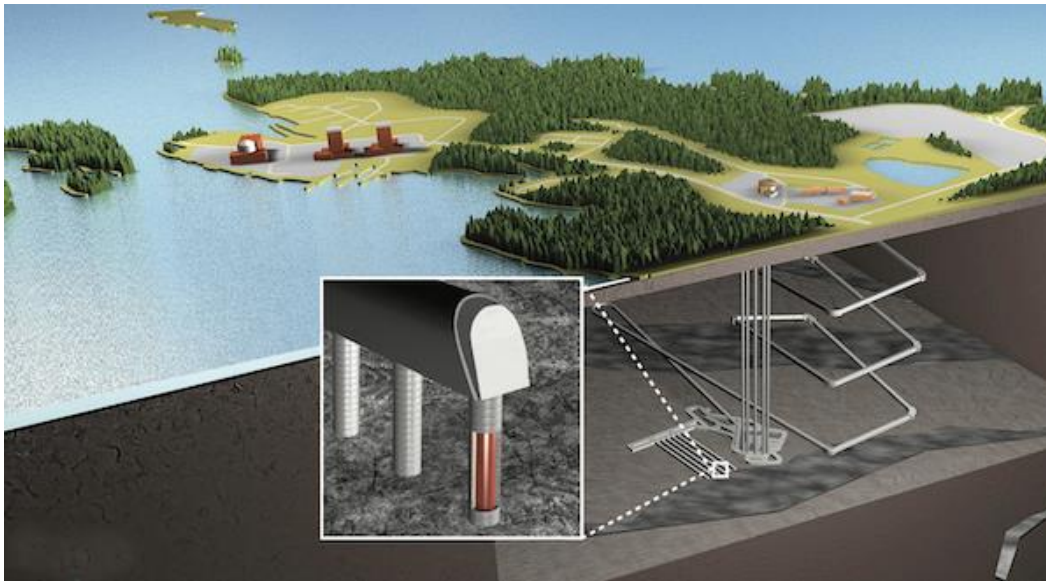
Lüganuse - Aa

Kõrge radioaktiivsusega jäätmed (kasutatud tuumkütus)

- Moodustavad umbes **2% kõigist radioaktiivsetest jäätmetest**, sisaldades 95% radioaktiivsusest.
- Erineva tehnoloogiaga tuumareaktorite kasutatud kütuse vahetus tsükkel on erinev. Näiteks BWRX-300 puhul vahetatakse **aastas reaktoris välja ~30-40 kütusekoostu, mis mahub 200m süvapuurauku.**
- Kõrge radioaktiivsusega jäätmete hoidla vajab **eraldi riigi eriplaneeringut** parima asukoha leidmiseks.

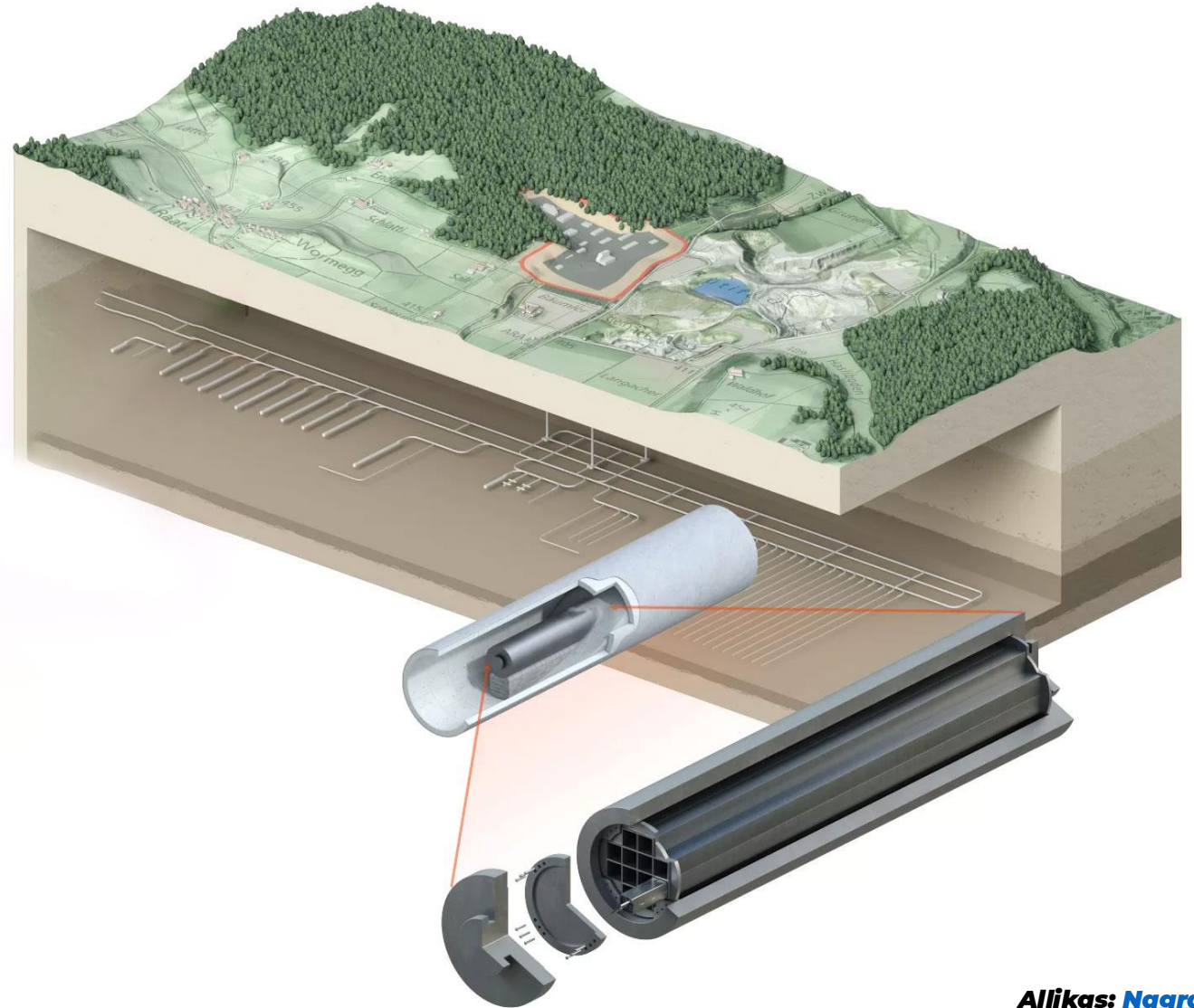
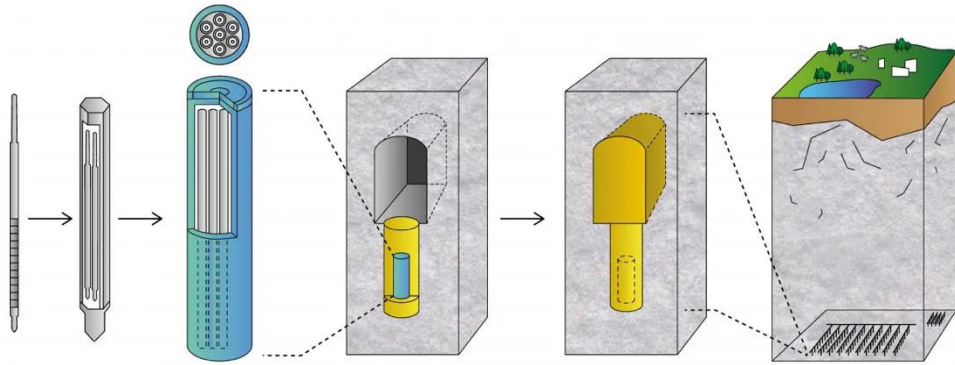

Posiva lahendus Soomes

Uurimisel olev süvapuuraugu lahendus

Süvageoloogilise lõppladustuspaiga rajamine sarnaselt Soomele ja Rootsilile

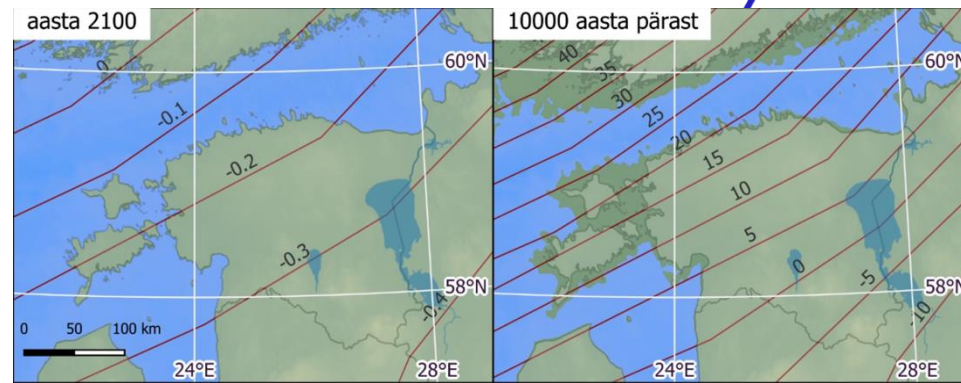
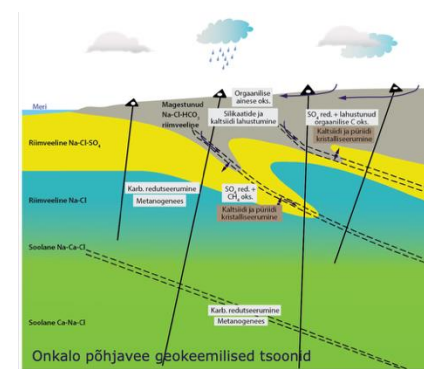
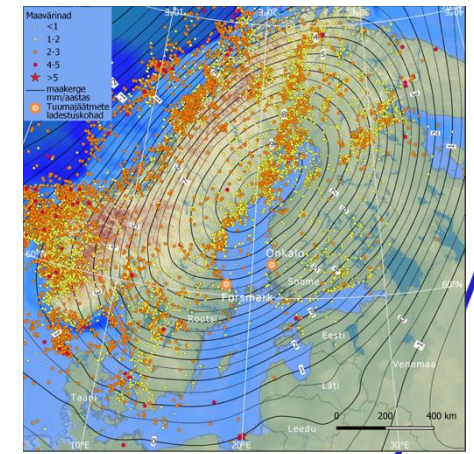
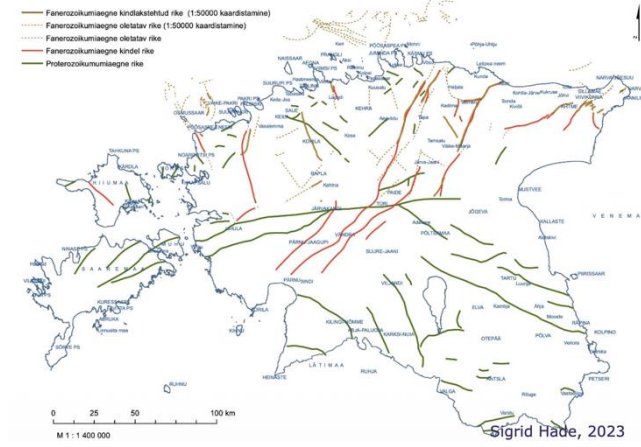
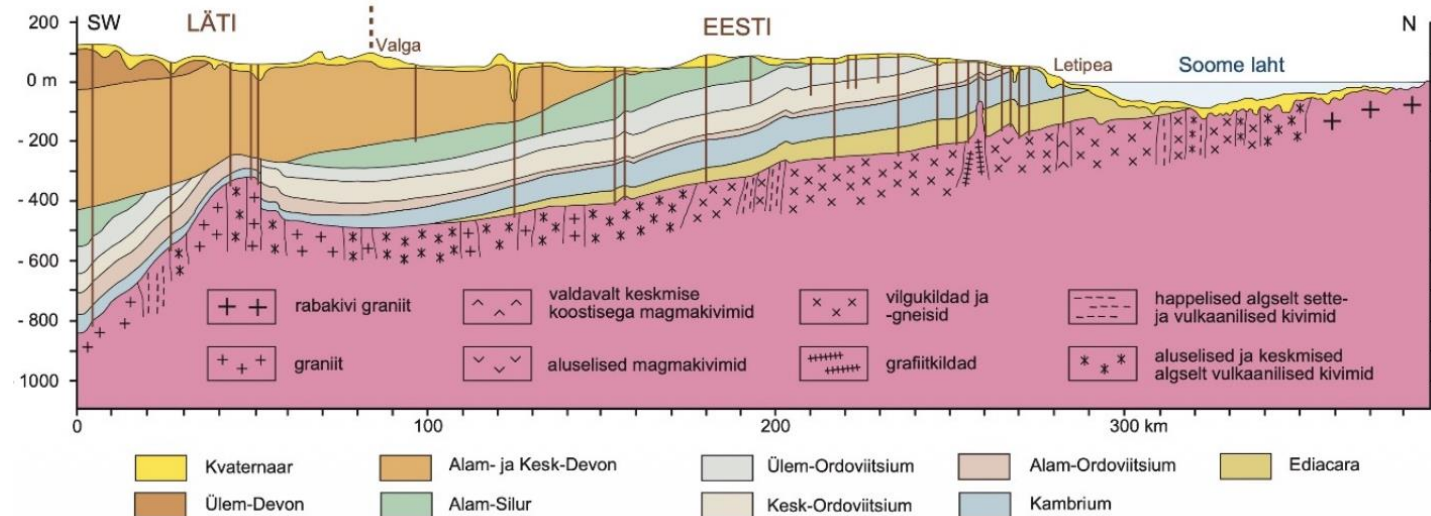

Lõppladustuse geoloogia

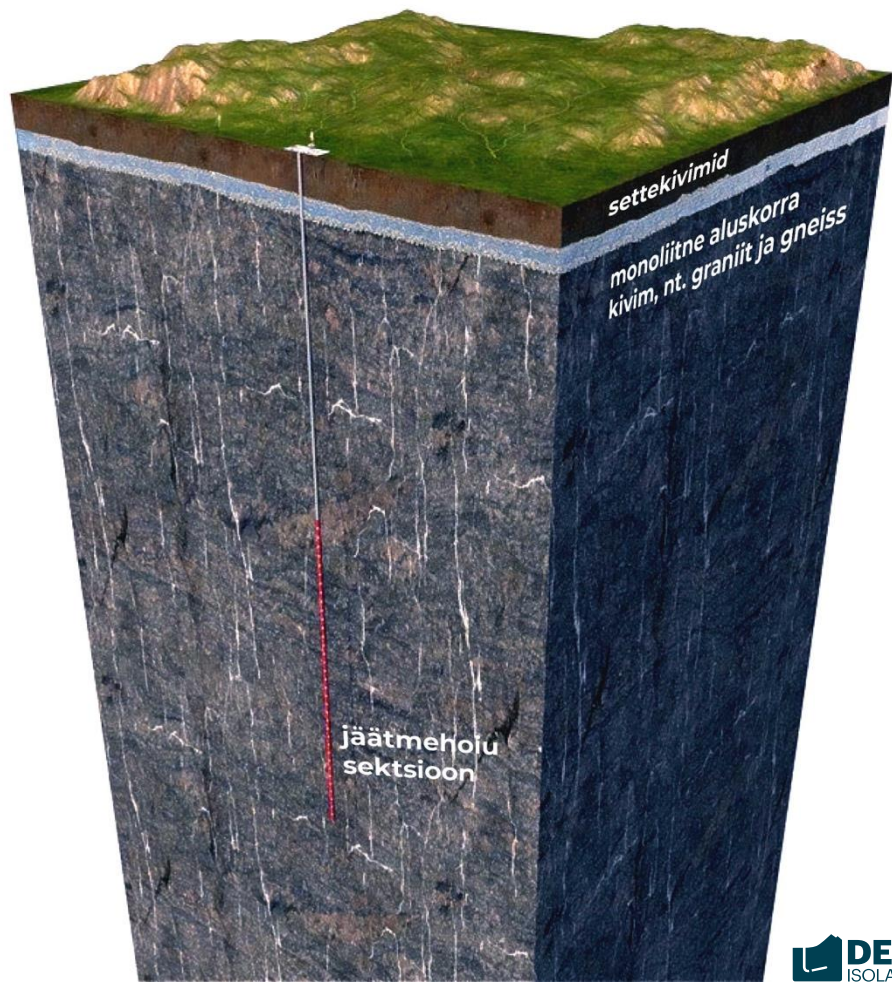
Uuringu eesmärgid

- Selgitada, kas Eesti aluskorras leidub naabermaades rajatavate geoloogiliste lõppladestuspaikadega sarnaseid stabiilseid kivimikomplekse
- Selgitada, kas Eesti aluskorra puhul esineb geoloogilisi kriteeriume, mis välistaksid tuumkütuste lõppladestuspaiga rajamise.
- Anda hinnang uuringu „Deep Isolation in Estonia“ järeldustele, mis käsitleb geoloogilist ladustamist 1,5 km süvapuuraududes
- TalTech geoloogia instituut uuris Soome, Rootsi geoloogiat, Eesti aluskorra geoloogiat, tektoonikat, rannajoone muutusi, põhjavett ja paleohüdroloogiat.
- Tuvastati, et Eesti aluskorras leidub kivimikomplekse, mis on võrreldavad naabermaade lõppladestuspaikadega ning potentsiaalselt toimivad efektiivse barjäärina kasutatud tuumakütuste lõppladustamisel.
- Ei tuvastatud geoloogilisi kriteeriume, mis välistaksid lõppladestuspaiga rajamise Eestisse

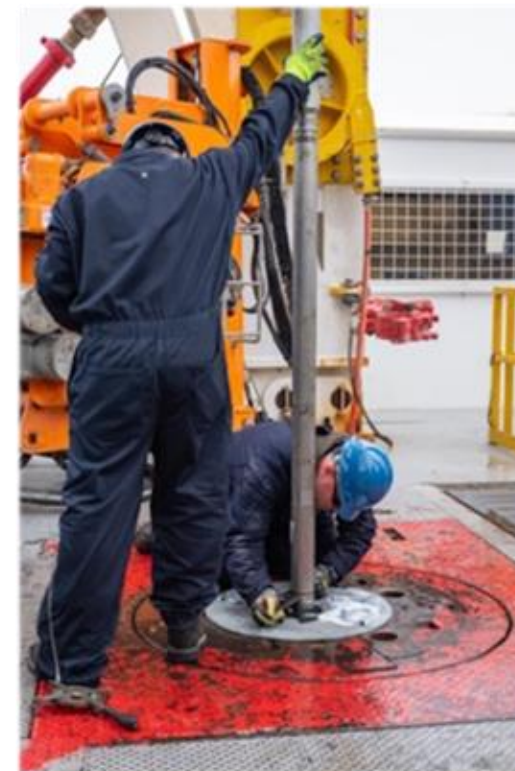
Allikas: <https://fermi.ee/uuringud/>

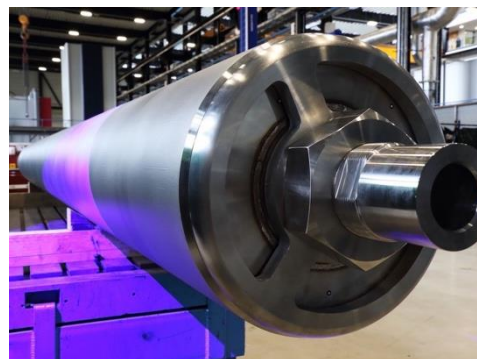
Puurauk meetodil lõppladustuspaiga rajamine

puurtorn

puuraugu puurimine

tuumkütuse kanister

kanister puuraugu sees

